

La resclosa

(ALDC, IV, 765. La resclosa)

Diversos són els noms per a designar la ‘paret o barratge d’estaques, rama i pedres, que es fa a través d’un riu o canal per a alçar el nivell de l’aigua i derivar-la fora del seu llit cap a un molí, un rec, etc.’, noms que obeeixen a motivacions com la idea de:

- 1) ‘tancar’: *resclosa* (s. XI), del llat. vg. *RESCLAUSA ‘tancada’, var. de RECLAUSA, part. de RECLAUDERE; *tanca* 66, 67, deverbal de *tancar* (< preromà *TANKO ‘subjectar, fixar’), i els seus der. *tancat* 92, *tancada* 85; *assut* (s. XIII) (cf. cast. *azud*, port. *açude*), de l’ar. andalusí ASSUDD, del verb SADD ‘tancar’ i que oscil·la entre *m.* i *f.*: var. *sut* 125, 135, 137, 142 o [θ] *ut* 138, forma primigènia, *a[θ]ut* 132, 139, els dim. *assutet* 173 i *assuteta* 156, i *assul* 187, amb canvi consonàntic;
- 2) ‘prendre (l’aigua)’: *presa*, part. del llat. vg. PRENDERE (cl. PREHENDERE ‘agafar, copsar’), var. *empresa* 117 (pron. [ampr’eza]), amb prefix analògic de *empendre*;
- 3) ‘obstacle que desvia (l’aigua)’: *paret* 59, 86, 87, 89, 129, 140, 149, 174, 177, del llat. vg. PARĒTE; *mur* 165 i *muro*, *muro de contenció* 117 (< cast.), *morro* 1 (pron. [m’uro]), potser a partir de l’onomatopeia MURR- del “batzinar rondinaire” (DECat); *malecò* 185 (< cast.); *parada*, der. de *parar*, del llat. PARARE ‘preparar, disposar’, que de ‘posar en una situació determinada’ → ‘situar-s’hi’ → ‘detenir-se’; en són der. *paradora* 121 i el compost *reparada* 134; *barratge*

2, 11, pres del fr. *barrage*, on és der. de *barrer* ‘impedir’ < ‘tancar amb una barra’; *tapiera* 128, der. de *tàpia* (< llat. vg. *TAPIA, de creació onomatopèica al·lusiva al so de trinxar i esclafar materials per a construir aquest tipus de paret); *taparada* 10, 11, 15, 31, der. de *tap* (< germ. *TAPPO); *enfort* 91, var. prefixada de *fort* ‘massa pedregosa’, der. de *enfortir*; *peixera* (cf. oc. *paissiera*), probable der. de PAXILLUS ‘pal petit, aspre’, dim. de *PAXUS ‘pal’, var. *pixera* 109, 120, 123, amb assimilació [e] > [i], *peixetera* 126, per homonimització; *lloses* 95, del preromà *LAUSA; *brenca* 189, del cèltic *BRINICA, der. de *BRINO ‘vareta’; *capigual* 86, del llat. CAPUT AQUALE ‘cap de l’aigua’, és a dir, punt d’origen de la derivació cap a una séquia, com *boquera* 115, der. de *boca*; potser *paleta* 171, der. de *pala* (< llat. PALA);

4) ‘partició (d’aigua)’: *partidor* 164, der. de *partir* (< llat. PARTIRI);

5) ‘part pel tot’: *respalma* ‘comporta’ 7, compost de *palma* (< oc. ‘id.’).

Altres mots: *trespuntador* 118 podria ser una var. de *tra(n)sportador*. *Badén* 148, *desaigüe* 153 i *pantano* 160 són castellanismes.

Notem que *resclosa* és clarament predominant en el cat. or. peninsular, que *peixera* és nord-occ. i *assut*, val., amb apèndix septentrional tortosí.

Són mots normatius *resclosa*, *peixera*, *presa*, *assut*, des del DG₁, 1932.

